

Kéretlenül küldött
cikkeket csak ak-
kor küldünk visz-
sza, ha bélyeget
mellékelnek. Kéz-
iratokat hat hét-
nél tovább nem
őrünk.

Szerkesztőség:
VII. ker., István-
út 67.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NŐTISZTVISELŐK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI,
SZOMBATHELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NŐ-
TISZTVISELŐK EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFI-
LIGA A NŐK VÁLASZTÓJOGA ÉRDEKÉBEN”
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát
csak A NŐ és a
társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.
Cikkek átvételé-
hez azonkívül a
szerző engedélye
is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: Schwimmer Rózsa: A stockholmi kongresszus. – Varsányi Irén: A színésznő ruhái. – Barand Margit: A liliumok kertjében. – Ágoston Péterné: Az amerikai nők szavazatjogáról. – Gloszszak. – Szegvári Sándorné: Tripolisz. – Székely Béla: A nő az egyetemen. – Szemle. – Irodalom. – A Nők Választójogi Világszövetségének VII. kongresszusa. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei.

A karácsonyi bolt megnyílt. Mielőtt karácsonyi vagy újévi ajándékot vásárolnánk, tekintsünk be a saját boltunkba, ahol a csekélységtől értékes műtárgyakig, minden kapható. A vásár tiszta haszna a kongresszusi alapot növeli.

A STOCKHOLMI KONGRESSZUS,

Írta: SCHWIMMER RÓZSA.

(Befejezés)

Hónapok múltak el a nevezetes kongresszus befejezése óta, de ennek az összeövetelnek a fénye még mindig besugározza a választójog útját szerte a világon. E hatalmas hatás kiváltásában nemcsak a kongresszus business-munkájának van része, hanem a svéd társadalom nyújtotta visszaható, kölcsönösen szórakoztató és oktató vendégszeretetének is. Bizonyos, hogy akárhányan nem annyira a nő választójoga érdekében, mint a svéd vendégszeretet szellemében vállaltak részt a munkából, de bizonyos az is, hogy a kongresszus lelkesedésének tüzén a legközömbösebbek is lángra gyulladtak.

Ez a vendégszeretet nemcsak etetésben-ítatásban nyilvánult – itatás kizárólag a pompásnál pompásabb svéd alkoholmentes italokkal, mert a választójogi kongresszusok egy régebbi határozata értelmében a bankettek alkohol nem szolgálnak fel, – hanem a svéd művészet és kultúra minden termékének pazar bemutatásában, az idegeneket körülvevő páratlan figyelemben. Csak mozaik-szerű képet adhatunk abból, ami oly felejthetetlenül tette 1911. évi kongresszusunkat.

Stockholm város tanácsa nagyobb összeggel szubvencionálta a kongresszust. Egész tartama alatt nemzetközi zászlókkal díszítette a kongresszus helyisége – Grand Hotel – előtti kikötőt. A város nagyhírű, kiváló polgármestere és országgyűlési képviselője Karl Lindhagen személyesen vett részt a kongresszuson, a Népházban tartott skandináv gyűlésen, amelyen nővére Anna

Lindhagen, stockholmi városi képviselő és a város gyermekvédelmi intézeteinek főfelügyelője elnökölt, nagyszabású, óriási lelkesedéssel fogadott beszédet mondott. A Hasselbackenben rendezett fényes banketten Lindhagen polgármester e sorok íróját vezette asztalhoz. Ez alkalmat adott arra, hogy a nemzetközi nőmozgalomban régen megbecsült politikuskban az ideálisan következetes, igazán elvhű reformátort közelebről is megismerhessük.

A bankettnek összes ötletes és vidám beszédeinél érdekesebb volt, amit Lindhagen polgármester a politikai pártok fegyelmezett elvtelenségéről mondott el vacsora közben. Köztudomású, hogy Lindhagen kilépett a liberális pártból, amikor ez a nők választójogát taktikai okokból kihagyta a választójogi reformból. Belépett a szociáldemokrata pártba – érdekes, hogy a konzervatív Stockholm polgármestere ezt megengedhette magának – azonban itt is csalódás várt rá, mert mint képviselő, csak a pártfegyelem megsértésével indítványozhatott reformot a nők választójoga érdekében. A svéd szociáldemokrata párt akkoriban ugyanis szintén taktikázott a nők választójogával.

Ugyancsak következetes politikussal ismerkedtünk meg Ernst Beckmann, a svéd liberálisok vezérének személyében; ő a Zeneakadémiában lefolyt ünnepi megnyitáskor az igazi liberalizmus alapvető követeléseként hangsúlyozta a nők egyenjogúsítását. Schéele püspök és Fries lelkész a konzervatív köröket képviselték. Lelkes, tapintatos beszédekben – az egyik a hasselbackeni banketten, a másik a stockholmi egyesületnek Saltsjöbadenben rendezett bankettjén beszélt – kiemelték sajnálkozásukat a felett, hogy a konzervatív társadalom nem éri fel a nő választójogának purifikáló, felemelő politikai hatását. A művészek szinte túllícitálták egymást nagylelkű készségben. A zenészek közül az ország legkiválóbb ének-kara: a göteborgi női énekkar, Elfrida Andrée asszony, a Gustav Vasa templom orgonistája vezetése alatt, több alkalommal gyönyörködtette a kongresszust. Elfrida Andrée mint komponista és dirigens is bámulatra ragadta a közönséget, Sigrid Leijonhufvud szöve-

gére komponált kantatájával, amelyet a 70 éves asszony csodás élénkséggel maga vezényelt is. Hugo Alfvén pedig K. G. Ossian-Nilsson szövegére írt, a megnyitó ünnepélyen előadott, alkalmi dalt az új nő dicsőítésére.

Sven Scholander a világhírű chansonénekes és leánya, Lisa kimondhatatlan bájjal előadott chansonzajai a Skansenben rendezett ünnepély fénypontjai voltak. A művész egyébként is hűséges látogatója volt a kongresszusnak. Végighalagatta gyűléseit, résztvett minden ünnepélyén és ha valahol sehogy sem akarták befejezni az estét, elő-előkerült Sven Scholander sajtósága, régi svéd mandolinszerű hangszere és a világoskék júniusi éjszakákból rózsaszínű hajnalokba átdalolt bennünket. A fényes, világos éjszakák úgyis álmatlanságra ítélték az idegenek többségét.

A táncművészetet Stockholm szabad ég alatti múzeumának, Skansen néptáncosai képviselték. Az ő táncemlévényükön pergett le a nagy népünnepély után a legnevezetesebb kongresszusi tánc is. Miután a közönség ezrei végighallgatták a hegyoldalon elhelyezett nagy emelvényről szónokló delegátusokat, a kongresszus el nem foglalt tagjai végigélvezték a néptáncok bemutatását és Scholanderék pajkos nótázását, sőt a falatozásba is belefáradtak: a hazamenésre adták meg a jelt. Útközben azonban a deák lányok táncra kerekedtek és magukkal ragadva, akit csak elkaphattak, olyan táncba sodortak bennünket, amelyet kevésbé a táncosok ügyessége, mint inkább a résztvevők személyiségei tettek nevezetessé. Ott perdült a nagy táncban „a mi papunk”: Rev. Anna H. Shaw ti nagy kezitáskáját lobogtatva az ausztráliai „szavazópolgár” Miss Newcomb; a finn képviselőasszonyok, Dr. Jeany of Fosselles, Dr. Thekla Hultin, Vera Hjelt, a norvég Betsy Kjelberg megmutatták, hogy nem csak a parlament, vagy az iparfelügyelő porondján otthonosak, hanem a legtekintetesebb vidámság légkörében is megállják, illetve megtáncolják a helyüket.

A női festők és szobrászok munkáik legjavát ajánlékozták a kongresszus céljaira. A műtárgyak a kongresszus társalgási helyiségeit díszítették, azután nemzetközi sorsjáték nyereménytárgyául szolgáltak, így művészi élvezetet és anyagi hasznot is hajtva. A svéd művésznők egyébként gyönyörű, legmagasabb színű állóműalkotásaikból kiállítás is rendeztek a kongresszus tiszteletére. Alice Nordin, Caroline Benedicks-Bruce és sok más világszerte elismert tehetség alkotásainak tömegében gyönyörködhettünk itt. A svéd iparművésznők Agnes Brantinggal élükön, ugyancsak kitettek magukért. A kongresszus céljaira használt összes termeket, a bankettek éttermeit az ő tervezetük és vezetésük mellett díszítették. A múzeumok a svéd iparművészet remekeit adták kölcsön, egy-egy bankett-terem díszítésére.

Agnes Branting tervezte és készítette azt a pompás, nagyértékű nemzetközi, arannyal hímzett selyemlobogót is, amellyel a svéd választójogi szövetség megajándékozta a nemzetközi szövetséget.

És ami a legértékesebb, mindezek a művészek remekérték be alkotásaik bemutatásával, hanem lelkes odaadással fáradoztak a kongresszus előkészítésének aprólékos munkájában is. Harcos résztvevői ők a nők egyenjogúsításáért folyó küzdelemnek.

A társas összejövetelek közül kiemeljük: Ann Margret Holmgren asszony recepcióját, amely a svéd társadalom szellemi elite-jével ismertette meg a meghívott delegátusokat.

Szalonok, művészi otthonok, villák, kastélyok interieurjei hangulatos keretében voltak a társas összejövetelek. Ann Margret Holmgren asszony, Bertha Nordensson asszony a vendégfogadó-bizottság elnöke, Bonnier Selma Lagerlöf és Ellen Key kiadója, Thiel bankár – ez a világhírű Thielgallériában – Palmstjerna bárók és mások otthonukba hívták meg vendégeiket. Az amerikai és a hollandiai követség államuk delegátusai tiszteletére egy-egy ünnepélyt rendeztek.

Különvonat vitte a kongresszistákat a pompás saltsjöbadeni estély színhelyére és pazarul díszített hajók hoztak vissza bennünket a szigeteket ellepő közönség sorfala közt. Fényszórók kísérték haza a hajókat.

Külön meglepetésképpen Márta Ludvig asszony kormányozta azt a hajót, amely Marienfredbe vitte a kongresszus tagjait a történelmi Gripsholm-kastély megtekintésére.

Az upsalai egyesület az ősi egyetemi várost mutatta be lelkes vendégszeretettel. Upsala város lakossága eleget tett polgármestere felhívásának és pazar lobogódíszbe öltöztette a házait a kongresszisták tiszteletére. Még Ó-Upsala Vikingsírok körül, elhelyezett festői telepe is lobogókkal ékesen várta vendégeit. Az egyetemi hatóságok, az upsalai templom lelkésze, a hatalmas vár gondnoka, az érdekes deáklklubok vezetőségei vettek a vendégek szíves fogadásában.

Amikor zászlós menetben végigvonultunk a városban, nemcsak mi élveztük a város érdekességét, hanem a svéd közönség előtt szokatlan látvánnyal szemlélhető leckét adtunk a városnak a választójogért folyó munkából. A Stockholmtól 13 órányira távol Visbybe különhajó vitt 40 meghívott vendéget, egy páratlan élvezeteket tömörítő nap eltöltésére. Ennek a napnak a varázsa kiirthatatlanul beleégett minden résztvevő lelkébe.

A fejedelmi visby kiránduláson Svédország e kincses szigetének nagyszónya, a kongresszus egyik vezető személyisége, Benedicks-Bruce asszony vendégei voltunk. Svédország legnagyobb temploma, a stockholmi Gustav Vasatemplom vendégül látta a kongresszust Rev. Anna Shaw egy választójogi prédikációjának meghallgatására. Sok ezer főnyi közönség győződhetett meg ez alkalomból arról, hogy a prédikáció több is lehet, mint csupán Isten szolgálatára való buzdítás, az ember kölcsönös szolgálatára buzdíthat. Az állam legnagyobb színházát díjtalanul engedte át a kongresszus céljaira. Az Operaházban rendezték a kongresszus fénypontját: a mozgalom legtekintélyesebb szónokainak előadó-estélyét. Ezen az estén Mrs. Chapman Catt elnöklété alatt: Dr. Helena Westermarck (Finnország), Dr. jur. Anita Augspurg (Németország), Mrs. Ethel Snowden (Anglia), Rev. Shaw (Amerika) és a magyar szónok mellett beszélt Selma Lagerlöf. Akkor olvasta fel szívét indító művészettel azt az előadást, melyet lapunk augusztusi számában egész terjedelmében közöltünk.

Az ifjúágnak rendezett délutánon kívül a Népházban is rendeztek gyűlést, amelyen a legkiválóbb

skandináv szónokok szálltak síkra a nők választójogáért. Carl Lindhagen polgármester mellett Dr. Gulli Petrini a legjobb svéd női szónok, Nelly Kaoseo dán tanítónő, Gina Borchgrevink norvég és Vera Hjeit finn iparlelgyelő voltak a nagyszerű est szónokai.

A szociáldemokrata párt a kongresszus nagyszerű benyomása alatt gyűlést rögtönzött a Stockholm melletti Ingeting erdőben. Százados fenyők alatt tartották az impozáns népgyűlést, amelynek Anna Lindaagen elnökle mellett, Mrs Ethel Snowden és Schwimmer Rózsa voltak az előadói.

Ugyancsak ők adtak elő a svéd választójogi szövetség stockholmi fiókjának szintén rögtönzött gyűlésén. Ez a gyűlés valóságos igazolása volt annak, hogy a kongresszust kísérő kitaró érdeklődés nem a házigazda köteles udvariassága, hanem igazán őszinte, feszült figyelem és lelkesedés volt. A közel két hétig tartott kongresszus állandó választójogi propagandája után a közönség még nem fáradt bele, hanem a magas belépődíj mellett rendezett gyűlésen is zsúfolásig megtöltötte a Zeneakadémia nagy termét.

A fel nem sorolható események és jelenségek tömegéből ki kell még ragadnunk a közel száz választójogi jelvényekkel díszített pompás fogatban tett városmegtekintést, amely a város közönségének lelkesen köszöngető sorfala közt vitte el a kongresszistákat. Az impozáns sétakocsizás költségét egy hölgy viselte, aki aggkorára való tekintettel nem vehetett ugyan személyesen részt a kongresszuson, de óriási összegek adományozásával fejezte ki szolidaritását a nők választójogi mozgalmával.

Mint minden kongresszuson, Svédországban is meleg érdeklődés, szíves munkakészség nyilvánult meg a sajtó részéről. A sajtó pártkülönbség nélkül a legnagyobb elismerés hangján méltatta a kongresszus munkáját. Külön kiadások garmadája várt bennünket már a megérkezés-kor. A kongresszus egész tartama alatt a nők választójoga jegyében állt a svéd sajtó.

Nemrégiben egy berlini hölgy azon panaszkodott, hogy nem mehet választójogi gyűlésre, amelyen a vita folyamán valaki fel nem állna és nem rebegné: „Oh, a stockholmi kongresszus 1 stb. stb.”

Hát bizony csak az, akinek része Volt e dús munkájú és felejthetetlen impressziókkal járt kongresszusban értheti meg emlékezetbeli vissza-visszatérésünket oda, ahonnan munkánkhoz új biztatást, erős bátorítást, szelíd kényszerítést hoztunk.

A stockholmi kongresszus grandiózus méreteivel, kifogástalan rendezésével, meleg vendégszeretetével és munkánk túlhaladás elismerésével kongresszusaink történelemben múlhatatlan emléket állított magának.

Vajha az 1913. június havában Budapesten tartandó kongresszusról is olyan melegséget, lelkesedést vinnének haza öt világrészből jövő vendégeink, amilyet mi vittünk, a stockholmi kongresszus halálrafáradt, de boldog részesei!

Karácsonyi és újévi vásárlásainkkal ne várjunk az ünnepeli előtti utolsó napokig, mert ezzel károsítjuk az üzleteli kiszolgáló személyzetét. Szociális érzékünk nyilvánuljon meg vásárlás közben is.

A SZÍNÉSZNŐ RUHÁI.*

Írta: VARSÁNYI IRÉN.

Csak ki kellett mondani az első szót és lám, száz színésznő akadt egyszerre, aki aláírta a tagsági ívet, aki testtel-lélekkel kész küzdeni „Wangel Hedvig zászlója alatt a színésznők érdekeiért.

Abból, hogy ily élénk visszhangot keltett Wangel Hedvig fölhívása, arra lehet következtetnünk, hogy a talaj elég érett volt már az új mag befogadására. De hisz ez természetes is. Sehol, semmiféle pályán nincs annyi ferdeség, annyi szembeszökő hiba, mint éppen a színészetnél. És még sincs egyetlen pálya sem, ahol az emberek oly kevésbé törődnek egymással, mint éppen itt, ahol oly kevés az igazi művészietek, az intelligens elme, hogy igazán megférhetnének egy gyékényen. Pedig mint minden téren, úgy a színészetnél is eljön az idő, amikor össze kell fogniok az embereknek, hogy félretéve kenyéririgységet, személyi kérdéseket, együtt küzdjenek a közös célért: helyzetük javításáért és azért, hogy a színi pályát megtisztítsák a sok salaktól és attól a sokat emlegetett „keresetág”-tól, amely meghúzódik és vígan burjánzik a színészet cégére alatt.^m

Úgy látszik, Berlinben már el is érkezett az utolsó óra. A színésznők ruhaszámlái körül támadt kavarodás. Előrelátható volt az, hogy egyszer ki fog élesedni annyira ez a kérdés, hogy ily következményeket von maga után. Mert hisz ezen fordul meg minden. Emiatt járnak a színésznők mindig az örvény szélén – hacsak már nem híres, nagy fizetések színesznők, sokszor még ezek is – és emiatt bukik is legtöbb bele a mélységbe. Pedig a berlini viszonyokat össze sem lehet hasonlítani a budapestiekkel. Ott a színésznők sokkal egyszerűbben öltözködnek, mint ahogy a közönség is egyszerűbb a budapestinél. Ott egy tolettet többször is fölvehet a színésznő. Budapesten a színésznőnek nemcsak hogy lépést kell tartania a divattal, hanem meg is kell előznie. Neki kell bemutatni a szabóművészet legújabb remekeit, amelyeket az úgynevezett „művészárban” készítenek. Ez a művészár állítólag olcsóbb, de valójában sokkal drágább a rendesnél. Mert a színésznőnek sem ideje, sem türelme ahhoz, hogy óraszámra alkudozzék, számítanak hát, amennyit akarnak. Ha aztán egyszer fölvevett egy 300-400 forintos ruhát: ellökheti. Nemcsak társnői nézik le, ha másodszor, harmadszor látják benne, hanem bizony, bizony a direktorok sem szívesen látják. Mit szólna a hölgyközönség? A budapesti asszonyok, akik ma igazán hallatlan fényűzést fej-

* Hedwig Euschmann januárt előadása aktuálissá teszi Varsányi Irénnek est a „Magyar Színpad”-ban régebben megjelent cikket.

tenek ki, akik úgy mennek a színházba, mint az udvari bálokra és úgyszólván megkövetelik a színésznőktől, hogy modellül szolgáljanak nekik? Parisban szintén a színésznők mutatják be a divatot. Igen ám, de nekik ingyen szállítják a divatruházak a toillettket, mert tudják, hogy az a reklám, amit egy színésznő csinál nekik, megfizethetetlen. Bezzeg a budapesti színésznőknek nemcsak a „ruhapénzt” emésztik föl a gázsiból a toilletteszámla, hanem sokszor alig marad fenn valami a sok ide-oda fizetgetés után. De ha még van miből fizetni, csak hagyják. De mikor nincs. Mit csináljanak azok, akiknek fizetése cipőre sem elég? Kövessék a jó tanácsot, amit egyik direktor adott a nyugtalanok színésznőnek ebben a kérdésben: „Hogyan, maga a fizetéséből akar megélni?”

Abból. Mert ha nem abból akar megélni, nem megy színésznőnek. Elvégre egyszer meg kell változnia a mai helyzetnek, amely csak addig van így, míg a színésznők akarják. A ruha épp olyan szerszáma a színésznőnek, mint akár a kovácsnak a kalapács, az asztalosnak a gyalu, az írónak a toll. Es csak éppen a színésznő legyen az, aki maga fizeti meg a mesterségéhez szükséges eszközöket? Miért?

Óriási erkölcsi következményei lennének annak, ha a direktorok fizetnék a ruhaszámlákat. Természetesen a színésznő Ízlése, kívánsága szerint készülnének akkor is a toillettek, mondjuk egy meghatározott összegben belül. És ez épp úgy vonatkoznék az elsőrangú, mint a segédszínésznőkre. Sőt még azokra is, akiket ma egyenesen arra a célra szerződtettek, hogy öltözzenek, hogy a „névtelen, de fényesen öltözött grófné” szerepét betöltsék, perszenem a gázsiból. Megszünnék a versenyzés és ha valakinek tetszenék akkor is a maga jószántából túllicitálni mindenkit fényűzésben, nem volna háta mögött az aranyhíd: „Muszáj volt.”

Meg aztán ha nem volnának meg a szemkápráztató külső eszközök, akkor elkövetkezne az az idő is, hogy a színésznőknek művészetet, tehetséget is kellene színpadra vinni toilletten kívül . . . Lehetetlen azt itt felsorolni, ami minden ez új rendszerből következne. De hol van ez még mitőlünk? Mikor lesz nálunk száz színésznő, aki összeáll az első szóra, aki félretéve mindent, kézenfogva halad egy közös cél felé?

A LILIOMOK KERTJÉBEN.

Írta: BARAND MARGIT. (Befejezés)

Egy szinten nem kevésbé, a gyermekek gyónásának szükséges és hasznos voltára jellemző dolog történt velem később a zárdában. Akkor már tizenhárom esztendő voltam, és a vakáció alatt jártam már tánciskolába is.

Ezekről az ártatlan nyári élményekről beszélgettünk egy másik kis lánnyal, éppen gyónás előtt, mindenféle ostobaságot. Mivel természetesen a fiúkról is szó esett, akikkel a gyermekbálon táncoltunk, lelkiismereti kételyek támadtak bennem. A tánc mindig mint valami veszedelmes és bűnös kicsapongás szerepelt a mere prefect elbeszéléseiben és a „fiú” szót kimondani már az erkölcsi sülyedés első fokát jelentette, zárdai felfogás szerint. Barátnőmmel alapos tárgyalás alá vettük a kérdést, vajjon olyan vétséget követünk-e el, melyet meg kell gyónni, de nem tudunk vele tisztába jönni. Hogy bálban voltam és a fiúkkal táncoltam, egy pillanatig se nyugtalanított, csupán az, hogy erről beszéltem. Semmi kétség: a szóval vétkezés bűnébe estem, és akármilyen nehezemre essek is, meg kell gyónnom, mekkorát vettem a szüzi szemérem ellen, ha nem akarom áldozásomat szentségtöréssé tenni. Minden áldozás után pedig a mere prefect kikérdezett bennünket, hogy könnyen csúszott-e le a szent ostya? Mert ha torunkon akadt, az annak a jele, hogy szívünk nem eléggé tiszta, és Jézus vonakodik oda beköltözni. Áldozáshoz pedig mindig a legszebb ruhánkban, menyasszonyi fátyolban, kezünkben papiros-liliomszállal járultunk, s az apácák élénk leírásaitól, melyekkel a szent aktusra bennünket előkészítettek, fölzaklatott kedéllyel vártuk a csodákat és misztikus elragadtatásokat, melyek részesévé a benső egyesülés Jézussal bennünket tenni fog. Ezekről a kegyelmektől semmiképp se akartam elesni, azért alapos tisztogatást tartottam szívemben, melynek eredménye egy szokatlanul hosszú gyónócédula lett. Némely bűn tízszer is szerepelt rajta más és más nevek alatt, és nehogy kifelejtsek valamit belőle, azért tanácsos volt az egész bűnvallomást a gyónatószékben papirosról fölolvadni. Mint legutolsó állt a lajstrom végén a legsúlyosabb, az amely annyi nehéz percet okozott nekem és melyhez sok fejtörés után végre megtaláltam a szavakat is. „Illetlen dolgokról beszéltem valakivel”, – szolt a diszkrét és mégis kifejező formula. „Illetlen dolgok” alatt természetesen a táncot és a fiúkat értettem. Hogy ez a beszélgetés egy barátnőmmel folyt, nem tartottam szükségesnek hozzátenni, mivel nem hittem volna, hogy a tisztelendő úr föltételezi rólam, hogy fiúkkal beszéltem illetlen dolgokat. A tisztelendő úr azonban egészen magától értetődőnek tartotta, hogy a büntársam csak férfi lehetett, és öbenne az „illetlen dolgok” fogalma egészen más eszmekepcsolatokat idézett föl, mint egy kis apácánövendékben, mindjárt az iránt érdeklődött, valóban csupán a beszélgetésnél maradtunk-e. Ijedtemben és zavaromban adott feleleteim még zavarosabbá tették a kérdést, ahelyett hogy tisztázták volna, és végül hallottam egy prédikációt a szüzi szeméremről, melyről jobb le nem vonni a gyónatószék titokzatosságának leplét. Végre is a pap azt teszi, amit kötelességének tart, és nem lehet tőle több tapintatot kívánni, mint amennyi a szülőkből van, kik mindjárt az erkölcsrendőr után kiáltanak, ha a gyermekek észszerű fölvilágosítását kívánja valaki, de termé, szétesnek találják, hogy serdületlen leányaik a gyónatószék homályában suttogjanak egy férfival szexuális dolgokról.

Gondosan óvtak mindama veszélytől, melybe Arany vagy Vörösmarty műveinek olvasása dönthetett volna bennünket, de a szentek életének beteges erotikával teli történeteit mindennapi táplálékunkká tették. Ezeket az

exaltált lelkű embereket, kiket a középkor megtett szenteknek, de akiket ma egyszerűen ideggyógyintézetbe küldenek, állították élénk eszményképül és követésreméltó például. Nem volt elég hogy energiánkat, melyet inkább a tanulásra kellett volna fönntartanunk, mindenféle áhítatok és elmélkedésekre pazaroltuk, még ebéd ideje alatt se hagytak békéi. Ilyenkor olvasták föl nekünk a szentek életét és keserves küzdelmeiket az ördöggel, és még ki is kérdeztek belőle.

Ahogy Keleten, Mohamed követőinél is volt az erkölcs és istenfélelemnek olyan korszaka, mikor az erotika a költészetben csak úgy talált kegyelmet, ha a vallásos miszticizmus köpenyét vette magára, éppen úgy a katolicizmus se tudta azt ami emberi az emberben agyonütöni, hanem be kellett avval érnie, hogy ruhát cseréltetett vele.

A szerzetes égi patrónáját a legszívesebben mint fiatal asszonyt gyermekkel a karján képzeli maga elé, az apáca a mennyei völegényről, túl világi nászról ábrándozik. És a kifejezések, melyekkel a vallásos extázis hevületében imádkozik az égi jegyeshez, egészen a földi szerelem szótárából vannak véve, sőt merészségre nézve vetélkednek vele.

Már a franciskánusok mértéktelen túlzásba vitték a Mária-kultuszt, de a jezsuiták még rajtuk is túltettek. Máriát mint Isten fogadott leányát dicsőítették, kinek öle a szentháromság tiszta lakóhelye, keble, a szépségek szépsége, teje az édességek édessége stb.

Sienai szent Katalin az oltári szentség vétele után napokig érezte Jézus testének ízét és illatát. Ünneplés egybekelésén a mennyei völegénnyel szent Pál, szent János, szent Dominik szerepeltek mint tanúk és Dávid hárfázott a szertartás alatt, míg Jézus gyűrűt húzott menyasszonya ujjára.

Gyóntatójátjának pontosan beszámolt a mennyei völegény gyakori látogatásairól, mely vallomásokból álljon itt a szelidebbek egyike:

„... Egy nap az Úr megmutatta nekem oldalát, de csak messziről, és én a vágtyól, hogy ajkamat szent sebére szoríthassam, keservesen sírni kezdtem. És ő, miután egy ideig mosolygott sírásom fölött, közelembre jött és karjai közé véve lelkemet, ajkamat oldalának sebére helyezte, és most lelkem nagy vágyában egészen belépett oldalába; és itten az isteni annyi megismerését találta, és annyi édességet, hogy ha ön ezt tudná, csodálkozna rajta, hogy a szerelem nagysága nem repesztette meg szívemet, és bámulná, hogy még élni tudok testben ilyen féktelen tűzzel.”

És ebben a vallásos miszticizmussal és perverz erotikával túlfűtött levegőben élnek 8-14 éves gyermekek, kiknek egyedüli szellemi tápláléka a szentnek tartott, de a valóságban szájalomraméltó hiszterikák beteg lelkének megnyilatkozásai.

Aki ismeri a mai gyermekek idegességét és a fiatal leányokban a képzelet túltengését, megmérheti ennek a nevelésnek hatását, melyet nem egyensúlyoz semmi. Tornázás, sport, kirándulások a szabadba, teljesen ismeretlen fogalmak voltak előttünk. Sőt mivel egyszer belegázoltunk szaladgálás közben a veteményes ágyakba, végképp kitiltottak bennünket a kertből, mely pedig hivatalosan

a növendékek játszóhelye gyanánt szerepelt és egy kopár udvarba, hol egy bokor vagy egy fűszál se nőtt, száműztek bennünket. Csupán az ajtón át vetettünk néha egy vágyódó pillantást elvesztett paradicsomunk felé, azontúl az oltárokon fölállított papírosliliomoknak kellett a természet utáni egész vágyunkat kielégíteni. Ma sem tudom fájdalmas irigység nélkül hallgatni, a világi iskolák folyosóin, a szünórákban fölhangzó egészséges zsvajt. Nálunk a kolostorban minden ártatlan pajkosságot, élénkebb jókedvet, mint egy kicsapongásra hajló temperamentum megnyilvánulását gáncsolták és mesterségesen elnyomták. Annál intenzívebben fordulhatott, a bennünk fölhalmozott energia, a misztikus égi gyönyörök felé és annál korlátlanabban csaponghatott képzeletünk a szent misztériumok végtelen világában.

Magam is sokszor órák hosszat térdeltem áldozás után a kápolnában, várva a szent elragadtatásokat, melyekről a szentek életében olvastam.

Különösen ünnepi izgalmakkal teli nap volt az, amilyen egy fiatal novícia fölvette a fátyolt. Az apáca ilyenkor öltözött utoljára világi díszbe. Fodrásznő fésülte a haját, uszályos fehér selyemruhát viselt, fátyolt és koszorút; tizenkét nyoszolóleány kísérte a templomba, hol rokonai is megjelentek az esküvői szertartáson, mely éppen úgy folyt le, mint egy világi nászünnepe, csupán a völegényt nem láthatta senki. És mi nyoszolóleányok kíváncsian találgattuk, milyen isteni kegyelmek és mennyei elragadtatásokban részesült Krisztus új menyasszonya, életének ezen a legszebb ünnepén.

Hasonló misztikus áhítattal néztük a kicsinyeket, ha azok első áldozásuk után a liliomokkal díszített asztalnál az ünnepi reggelit, amely nekik bizonyára a legfontosabb része volt a szertartásnak, elfogyasztották. Mi nagyobbak pedig keserves panaszokba törtünk ki afölött, hogy még a zárdái korszak előtt járulva az első áldozáshoz, nem készítettek elő bennünket kellőképpen a nagy eseményre és így elestünk a kegyelmektől, melyeket a Jézussal való első benső egyesüléstől nyerhettünk volna.

Nem maradt tehát más egyéb számunkra, mint a bémálás szentségével vigasztalódni, mely elé annál nagyobb várakozással néztünk, mert szájról-szájra szállt közöttünk egy volt növendéknek esete, aki ezen az alkalmon olyan csodás erőttől érezte magát megszállva, hogy azonnal kész lett volna mártírhalált szenvedni a hitért.

Ezeknek a szent hevületeknek összefüggéséről a szexuális étellel, a természet törvényeit nem ismerő apácák sincsenek tisztában, még kevésbbé a nemi dolgokban teljesen tudatlan gyermekek és hatásukban éppen azért annál veszedelmesebbek, mivel nem állnak az öntudat ellenőrző hatása alatt.

A nemi ösztön a nőben, főként a fiatal leányban természettől öntudatlanabb, homályosabb mint a férfiban, éppen azért könnyebben terelődik valamely egészségtelen befolyás alatt egy természetellenes irányba.

A szentek és apácák valamennyien egy nem affektált, hanem valóban érzett mélységes undorral vannak eltelve minden iránt, ami a szexuális étellel összefügg és ez az egészségtelen fölfogás, kapcsolatban a mennyei völegénnyel üzött kultusszal, a hisztériának valóságos melegágyává teszik a zárdát.

És hogy a képzeletet izgató misztikus rajongás, mely az egész zárdái életet betölti, milyen mélyen járó hatással van a gyermeki kedélyre és milyen egészségesnek éppen nem mondható lelkiállapotokat idézhet föl, arra egy igen tanulságos példát szolgáltatott egyik iskola-társnóm.

Az alig tizenhárom éves gyermek álmában Jézust látta, a jó pásztor képében, vörös ruhában, fején nagy szalmakalappal. Az üdvözítő szeretetteljes szavak kíséretében karjaiba zárta őt és szívéhez szorította, mi olyan boldogság és mennyei elragadtatással töltötte el, hogy szerinte, ahhoz fogható semmi sincsen a földön. Később, felnőtt korában, mint a legtöbbben, kik a mennyei szerelemről ábrándoztak, arról panaszkodott, hogy leküzdhetlen undort érez a házaseset iránt, azért idővel mégis létéhez ment, de normális idegzetű ember sohase lett belőle többet.

Ha már a zárdái nevelés értéke erkölcsi nyereség dolgában, ha ugyan a hisztériára való hajlandóságot nem tekintjük annak, egyenlő a semmivel, még rosszabbul áll a dolog gyakorlati oldalát nézve.

Mégis honnan hát a szülők előszeretete a kolostori iskolák iránt?

A rinascimento idejében gondos mamák leányuk esküvője után, egy kis kulcsot nyújtottak át a boldog vőlegénynek, fülébe súgva neki, hogy a menyasszony tizenkét éves kora óta visel erényövet. Ma már az eljárás rafináltabb, az erény öv helyét a középkori romantika dicsfényében tündöklő kolostor foglalta el. És amíg a leányt a család vásári portékának tekintik, a demonstrációs erényörzésnek ez a legkedveltebb formája sem fog kimenni a divatból.

Mert hiába, a legvalláserkölcsösebb frázisokkal se lehet azt aényt letagadni, hogy ebben a szemforgató társadalomban a női tisztaságnak a konstantinápolyi rabszolgavására emlékeztető értékelése, nélkülöz minden magasabb etikai szempontot. Már maga az a körülmény, hogyan becsüli az aggleányokat, eléggé éles világításba helyezi, hogy a gazdaságilag nem értékesített szüzességnek mennyi értéke van a család szemében. És ez a minden hangzatos frázis dacára és tisztán üzleti fölfogás hozza, magával, hogy a leányok nevelésében csupán az az egy törekvés irányadó, hogy a vevőkben a vásárlás kívánságát fölkeltsse. Csak azt kul ti váljak mint legfőbb „erkölcsöt”, ami ezt a célt szolgálja, minden egyéb, még a leány jövődő anyai hivatását is, teljesen lényegtelen dolognak tekintik és figyelmen kívül hagyják.

Mivel pedig a kínálat aránytalanul nagyobb a keresletnél, a házasság piacán egymással versengő mamák gyászos serege, a legtöbbször már az élet viharaitól kicszerzett szívű házasulandó ifjaknak még perverzitásaira is kénytelen tekintettel lenni. Magasabb erkölcsi szempontok, a leány érdeke, mind mellékes dolgok. Irányadó csupán az, hogy a szerelem kloakáiban elpazarolt ifjúság után a házasság réve felé evező urak elernyedte idegeit már csak az igazi vagy affektált naivság izgatja, s egy fiatal, sokszor még fizikailag is fejletlen leány szexuális tudatlansága az egyetlen szenzáció, amit nekik a törvényes nász még nyújthat. Azért nem szabad, a

jövő nemzedék végtelen kárára, a leányokat anyai hivatásukra kellőképp előkészíteni, ezért nem részesülhetnek a leányok olyan észszerű és egészséges nevelésben, ahogy azt a saját és a társadalom érdeke kívánna.

Ha majd egyszer a leány nem lesz vásári portéka többé, hanem öntudatos emberi lény, kinek nevelésében nem a don Jüanok izlése, hanem emberi méltóságának megfelelőbb elvek lesznek irányadók, akkor majd be-fellegzik a fölkinálgatással egyenlő, t ü n t e t ő erényörzésnek és vele együtt a perverz rajongással és menyeyi szerelemmel fűszerezett kolostori romantikának is.

AZ AMERIKAI NŐK SZAVAZATJOGÁRÓL.

Összeállította: ÁGOSTON PETERNÉ, Nagyvárad.

A bostoni »Woman's Journal«-ban, az amerikai női választójogi szövetség hivatalos lapjában olvassuk a következőket:

A női választójogi szövetség az őszi első nagyszabású meetingjén New-Yorkban az Unió hat államának kormányzója egyetelműleg a női szavazatjog mellett nyilatkozott. Ezek közül öten a női szavazatjoggal bíró államokat képviselték*, a hatodikat az az állam küldte, mely tavaly e jog megadását elmulasztotta.

A kormányzók megjelenése kétséges volt s azért kitörő lelkesedéssel fogadták az elnöklő Mrs. H. S. Blatch kijelentését a kormányzók jelenlétéről. Elsőnek Wyoming-állam** küldöttje, Mr. Carey kormányzó szólalt fel. „El kellett jönnöm” – mondta, – „mert mint önök tudják, én a férfiakat és nőket egyformán képviselem s a mi női szavazópolgáraink rossz néven vették volna, ha érdekeik előmozdításának ezt a jó alkalmát elmulasztom.”

Mr. Vessey, South-Dakota kormányzója önszántából jött el, mint monda, hogy kifejezze a tapasztalatból merített azt a meggyőződését, hogy a nők a polgári jogok gyakorlására épp úgy képesek, mint a férfiak. „South-Dakotát pl. jelenleg nő kormányozza” – monda – „s ezalatt nem Mrs. Vesseyt értem, aki Californiában van, hanem helyettesemet, akinél megbízhatóbban férfi sem intézné az ügyeket. Távollétem alatt minden állami ügyben helyettesít s bátran állíthatom, hogy teljes megnyugvással tettem le kezébe minden dolgomat.”

Washington kormányzója, Mr. Hay, utalt a két washingtoni város esetére, ahol a hivatalukat hanyagul vezető polgármesterek kénytelenek voltak a polgárság nyomására állásuktól megválni. „Ezt egyenesen női választóink vitték keresztül s ezt mindenki kénytelen elismerni. Mi itt nyugaton már túl vagyunk azon, hogy a nőknek politikai munkára való képessége vita tárgyát képezhetné. Sőt a tapasztalatok arra tanítanak, hogy a nőknek a közügyekben való részvétele nagyon áldásos!”

Teljesen egybehangzók voltak tehát a vélemények a nők választójogának eredményeit illetőleg. Ezen jog harcias kiküzdését ellenben a jelenlevő férfiszónokok egy része

* Azóta már California is megadta ez év október 10-én a nők választói jogát.

** Wyoming volt az első állam az Unióban, mely már 1869-ben megadta a nők választói jogát.

határozottan kritika tárgyává tette. Az ügy azonban derűs fordulatot vett akkor, mikor az elnöklő Mrs. Blatch a közönség óriási tetszése közt azzal cáfolta rá a washingtoni kormányzóra, aki szintén figyelmeztette a nőket, hogy csak békés és „nőies” fegyverekkel küzdjenek jogaikért, hogy éppen a washingtoni példára utalt, hol a küzdelmet két olyan nő vezette, kik a Mrs. Pankhurst iskolájában, a londoni suffragettek körében tanulták a harcmodort. Az incidenst Mr. Shafroth coloradói kormányzó zárta be azzal a figyelmeztetéssel, hogyha Amerika férfiai nem szeretik a harcias módszerek alkalmazását, úgy ne hagyják eredménytelenül a békés küzdelmeket. Rámutatott azokra az okokra, melyek Angliában szükségképpen a harcias módszerek alkalmazására vezettek.

Végül Rev. Anna Howard Shaw szólalt fel s ő is főzött néhány megjegyzést a suffragettemozgalom indokolásához.

A másnapi new-yorki lapok részletesen ismertették a meetinget, melynek nagyjelentőségű kijelentései nem maradtak hatás nélkül a közvéleményre.

Ugyancsak a „Woman's Journal”ból vesszük az alábbi összeállítását mindazoknak az argumentumoknak, melyeket a női választójog ellenesei szoktak leggyakrabban használni. Ezek így egymásután felsorolva, a szembeszökő ellentmondások révén csakugyan humoros hatást tesznek s ezt a hatást sikerült teljes mértékben kihasználni Rev. Marie Jennay amerikai szónoknak, ki egy választójogi meetingen óriástetszés mellett adta elő és cáfolta meg ú. n. „anti-suffrage” beszédében a következő ellenvetések nagy részét: 1. A nők nem gyakorolnák választói jogukat, ha meg is kapnák. 2. Elhanyagolnák otthonukat, férjüket, gyermekeiket, mert egész idejüket igénybe venné a szavazó-urnákhoz való szaladgálás. 3. A nők nem gondolkoznának a saját fejükkel, hanem a szavazásnál egyszerűen a férjük után indulnának. 4. Férj és feleség állandóan az ellenkező pártiakra szavaznának s odahaza rettentő egyenetlenségek és civakodások volnának. 5. A nők angyalok s a politika poros arénáin való szereplés lealacsonyítaná őket. 6. A nők többé-kevésbé gyengeelméjűek, akik sohasem fognak politikai eseményeket megérteni, még ha választójoguk lesz is. 7. A nőkben nincs szervező és kombináló tehetség s azért két nő sohasem fog egyformán szavazni és 8. Az összes férfiak az egyik oldalon, az összes nők a másik oldalon fognak szavazni.

Volt már a Nőkongresszus Karácsonyi boltjában?

GLOSSZÁK.

Az ajándékozás művészete. A felesleges, konvencionális, nem örömmel, hanem a forma kedvéért tervezett ajándékokat váltsuk meg a kongresszusi alap, vagy a politikai propaganda, vagy a Gyakorlati Tanácsadó alapja javára. Örül a revanche-kényszertől megszabadult, örül az adakozó és örülnek a

pénztárosok és ellenőrök. Ennyi örömet okozni egy ajándék megváltással: ez az igazi ajándékozási művészet.

Az apasági pótlék. Furcsa meglepetés érte az állami tisztviselőket. A drágaságra való tekintettel fizetésük javítását kérték, drágasági pótlék helyett azonban: apasági pótlékot kaptak, azaz a pénzügyminiszter kijelentette, hogy a dreadnoughtok és egyéb nélkülözhetetlen államháztartási berendezési cikkek beszerzése mellett nem marad annyi pénze, hogy minden állami tisztviselőnek megjavítsa a fizetését, de! ... Minthogy 25-30 milliócskát rejteget pénzügyminiszteri harisnyájában, ekkora összeg erejéig kész az államtisztviselők válogatott csapatjának baján segíteni. Drágasági fizetésjavítást kapnak tehát? Talán a legszorgalmasabb, legintelligensebb, az államnak legtöbb hasznot hozó tisztviselők? Dehogy. Nem a tisztviselői ügyesség, hanem a tisztviselői apaság ad igényt a fizetés emelésére. Ime a tisztviselői túlbuzgóságból eredő veszedelmes munka-versenynek csendes és erkölcsös megszűntetése. Miért iparkodjék a tisztviselő úr többet és jobbat produkálni a fizetésemelés reményében, mikor apaságáért jár az neki? Csak arra vagyunk kíváncsiak, hogyan is lesz ezután a praxisban. Számít-e a törvénytelen gyermek is? Mert akkor igazán csinos fizetésemelést jelent az apasági pótlék. Továbbá az állami nőtisztviselők anyasági pótlékot kapnak-e? S ha pl. apa is, anya is állami tisztviselő, akkor dupla jövedelmet hoz-e minden egyes gyermek? Továbbá: visszavonják-e a pótlékot, ha egy gyermek meghal? És ha hamarosan születik egy új gyermek, megint visszavonják-e? Szinte beleőrülünk a probléma sok meredő kérdésébe. Tréfának a história kitűnő és azért hálásnak kell lennünk igazi humort úgy nélkülöző korunkban, de komoly ügynek mégis csak bosszantó. Micsoda jogon jutalmazza a pénzügyminiszter közpénzen az állami tisztviselők szaporaságát? Ha kevés a tisztviselők fizetése, tessék a munkájukat becsületesen megfizetni, ha éhező gyermekekéi akar az állam jóllakatni: az egész hadügyi budget összegét ajánljuk fel erre a célra. De az állami tisztviselők fizetésjavításából gyermekvédelmi akciót csinálni, ez azt jelenti, hogy két legyet akarnak ütni egy csapással, csak hogy csapni csaptak ugyan, de a két légy tovább is bántatlanul zümmög körülöttünk. Ha a komisz politikánkból eredő drágaságot sínylő gyermekvilágon esett meg a pénzügyminiszter úr szíve, akkor ám lássa meg, hogy nemcsak az állami tisztviselők gyermekei szorulnak segítségre, s ha a tisztviselők munkájukért fizetésjavítást kérnek, ne keverjék az ügybe a gyerekeket. A kormány állandóan tiltakozik a junktimok ellen. Ez ellen a junk-

tim ellen a tisztviselők és a gyermekek érdekében pedig mi tiltakozunk.

A pletyka. Curie asszonyt, a világ egyik legnagyobb tudósát is kikezdte a pletyka. Fájdalmasan érdekes volt megfigyelni, hogy tüneményes tehetségének gyümölcsei sohasem foglalkoztatták oly bőven a sajtót, mint a róla terjesztett skandalum-hír.

Már régen kiderült, hogy rosszakaró koholmány volt az egész híresztelés és mégis többet foglalkoztak vele, mint a közönséget érdeklő legfontosabb ügyekkel.

Bezzeg ha Mr. Curiere, a férjre fogtak volna ilyet, a sajtó nem foglalkozik hasábokon és heteken keresztül az esettel, mint ahogy a pletykában társul jelzett Langevin úrnak a nagy tudósna is csak néhány sort szenteltek az ügy tárgyalása folyamán, noha ez az úr hat gyermeknek atyja és egy élő feleségnek férje.

A sajtó szerint az eset még a Nobel-díj elnyerésében is veszélyeztethette Curie asszonyt, pedig ezt a díjat a tudományos munkának és nem a nemi abstinenciának ítélik oda. Curienétől számon kérték az elhalt fér iránti hűséget és nagyon megbotránkoztak azon az elvetemültségen, hogy ötesztendei özvegység után máris és az ő korában még mer szeretni. Ugyanazok, akik máskor meg a nők tudományos pályára lépése ellen cikkeznek, akik máskor pedig tudománytól féltik az asszony nőiességét, szerelemre képességét. Szóval akár szeret, akár nem, ezek szerint mindenképpen tüzzel-vassal, sőt a pletyka szavával is üldözendő egy lény, a tudományos nő, vagy egyszerűbben, minden nő, aki valaki mer lenni.

Az államháztartás költségvetése. Az obstrukciót felváltotta a nemzeti munka. Készül az államháztartás költségvetése: a nagy család szükségleteinek ellátása. Füleltünk, lélekzetvisszafojtva lestük: ki beszél majd a nagy család nőtagjainak szükségletéről. Kertészeti iskolák? Pedagógiai reformok? Anyasági biztosítás stb. stb.? Igazán ráérünk még a választógunkkal?

Hermann Bahr – a pornográf író. Szégyentől égett az arcom, míg olvastam a „Budapesti Napló” hasábos cikkét, Hermann Bahrról – a pornográf íróról, amint e lap elnevezte. A „tisztesleges újságíró” álarca alá menekült beteg ember gondolatlan piszkolódása ez a cikk, kétségbeesett handabandázás, s erkölcstelenségekbe sülyedt lélek hadakozása – önmaga ellen. Mert csak az értheti félre Hermann Bahr a „Világ”-ban is idézett gondolatait, aki a Múzeum-körút antiquáriusainak kirakataiból válogatja „tanulni” valóját s aztán – elmerülve az erkölcstelenségek között, gondolkodni, disztíngválni nem tudva komolyan, mindenben, ami a nemi életet, szerelmet és az élet legszentebb jelenségeit tárgyalja, erkölcstelenséget lát: s a j á t lelke tükrében.

Nem az a „tisztesleges nők” védője, aki egy lap családí mellékletében ilyen piszkos módon félremagyaráz komoly gondolatokat, s felhordja mindazt az erkölcstelenséget, amiről úri ember nőtársaságban (sőt férfiak társaságában sem. Szerk.) nem beszél! Nem az a „tisztesleges nők” védője, aki maga szeretné legjobban „tisztesleges újságíró” álarca alatt, ha minél több asszony gondolkodna úgy mint önmaga! Nem az a tisztességes nők védője, aki tanulni vágyásukat letöri, félremagyarázva föl nem ért gondolatokat, s aki a rendőrséghez ordít segítség-

gért, hogy Hermann Bahr ne tarthassa meg fennkölt szellemével tanító, felvilágosító és piszkos salaktól ment előadását!

H-a Ödön.

TRIPOLISZ.

Írta: SZEGVÁRI SÁNDORNÉ.

Velőtrázó, vérfagyasztó jajkiáltások hangzanak felénk messze délről. Irgalmatlanul megkínzott, megcsonkított, megnyúzott, kettéhasított férfiak és asszonyok, aggastyánok és gyermekek sikoltozása, halálhörgése. Ez a háború muzsikája. Az olaszok háborújával szemben rémülten kérdezzük magunkat: mi vihette rá „humánus” korunk egyik kiváló kultúr nemzetét, hogy ily szörnyűségeket előidézzen? Talán a sértett nemzeti büszkeség, talán a szabadság szeretet fellángolása, talán asszonyaikat és gyermekeiket kell megvédelmezniök vad kannibálok ellen?

Nem, nem. Ez nem párbaj két „lovagias” nemzet között, ez nem szabadságharc, ez nem kultúrátlan vadak ellen való védekezés. Egy szép napon egy kultúr állam ezt gondolta magában: Amott látok egy gyengének látszó birodalmat. Szomszédjaimnak sikerült is részben erőszakkal, részben ravaszul és ügyeskedéssel elszedni egyet-mást a tulajdonából. Flottám, hadseregem erősebb mint az övé. Kis fölösleges pénz is volna kasszámban. Kitűnő alkalom lemenni öhozzá, addig fosztogatni, ölni, égetni és gyilkolni, amíg ő nem adja ide az ő jogos tulajdonából azt a darabot, amit én megkívántam.

Az egyének életében ezeket a cselekedeteket rablásnak, kegyetlenkedéssel súlyosbított emberölésnek minősítik. Szigorú és diffamáló büntetések járnak érte, kötel is néha. A tetteseket a társadalom utálattal kilöki magából.

A nemzetközi életben ugyanennek az eljárásnak tiszteletben álló neve van: Háború.

A fiúk tomboló lelkesedése, szende hajadonok kendőlobogtatása kíséri a szegény hősöket útjukra. Ha a csíny pedig sikerül, akkor babér, szobor, Örök dicsőség jár a főkolompósoknak. így lesz majd itt is. Pedig az újabb korban nem ismerünk esetet, melyben állam ily brutális öszinteséggel, még látszólagos ürügyet sem keresve, ilyen „cinikus szemérmelenséggel” (mint ahogy a nem olasz lapok vezércikkei felkiáltottak) elárulta volna, hogy – nemzetközi jog ide, nemzetközi jog oda – bizony az ő k ö l j o g uralkodik ma még a nemzetközi életben és semmi egyéb.

Pedig hát volna hágai választott békebíróságunk, világszerte nemzeti és nemzetközi alapon szervezett béke-mozgalmunk. Nap-nap után elhangzanak a szebbnél szebb, értelmet és szívet egyaránt meghódító békeelődások. A békemozgalmak élén nagynevű aktív politikusok, az egyház legkiválóbb férfiak állanak. Egy nagy politikai párt, a szocialisták elvül írták zászlójukra a háború megakadályozását, még forradalmi eszközök segítségével is. És mégsem hallottunk hatalmas felzúdulást, felháborodást a parlamentek padjairól, még ellenzéki pártok részéről, még a szocialisták részéről sem.

A szocialisták, kik csendes időben oly fényesen fel tudják használni a háborút mint motívumot a tőkés társadalom ellen, mely brutális önzéssel, a profit érdekében ártatlan emberek ezreinek pusztulását idézi elő, kik elvül állították fel, kik számtalanszor ígérték a tömegeknek a

háború megakadályozását: a szocialisták sem rendeztek nagyszabású tüntetést az olasz betörés ellen. Legmélyebben hallgattak az olasz politikai szocialista-pártok, kiknek pedig elveik értelmében. erkölcsi kötelességük lett volna a hadjárat lehetetlenné tétele. És íme, mit látunk? A párt reformista része egyenesen támogatta a famózus jegyzékeket kibocsátó háborús kormányt. Hol maradt a tömegsztrájk? Hol egy hangos egyetemes tiltakozás a politikai szocializmus soraiból?

De történnek a tripoliszi háború folyamán még ennél csodálatosabb dolgok is. Éppen abban az időben. történetesen annak a hétnek folyamában, mikor borzongva olvastuk naponta a hírlapi tudósításokat a harctéren elkövetett legförtelmesebb kegyetlenkedésekről, mikor azt hittük, hogy most minden kultürember undorral fordul el a háborúnak még gondolatától is, mikor a törökök győzelmei megmutatták az erőnek is, hogy mily bizonytalan a hadi szerencse, éppen akkor történt az, amit csodának nevezek. A német birodalmi gyűlésen, a békecsászár parlamentjében, a szaturált, gazdag, győzedelmes német nemzet parlamentjében, mint hamuból az eddig elfojtott láng, hatalmasan és vésztojósóan felcsapott a harciszzenvedély« Kardvillogás, fegyvercsörtetés. Európaszerte megremegtek a népek – egy pillanatra! A veszély elvonult fölöttünk. Majdnem azt hisszük, hogy a német trónörökös alkotmányértő és izléstelen állásfoglalása a veszedelem mellett eloszlatta magát a veszedelmet. Hisz sajnos, a hangulatok és hangulatokeltések, szenvedélyek szítása még mindig nagy szerepet játszanak világtörténelmi események kialakulásában. De annyi bizonyos – egy pillanatra veszélyben volt a diplomácia sokévi munkája, a francia-német marokói egyezmény és vele együtt az európai béke.

Mindezekből egy fontos belátás, egy nagy igazság kristályosodik ki. Férfiak nagyobb tömegekben nem megbízhatók, különösen szenvedélyes és válságos pillanatokban, a háború és a béke kérdésének megítélésében, akár milyen erősen szóljanak is az ésszerűség és az etika érvei a béke mellett és a háború ellen.

A nép egészséges ösztöne már régen a háború ellen irányul, de a nép férfiakból és asszonyokból áll, a nép nem egynemű, mint ma még a politika. Politikai ügyekben pedig ma még a férfiak tömegei adják meg az alaphangulatokat, a vezetőnézeteket.

Hiszen szerencsénkre van már számos oly magasan kultivált differenciált férfi, kinek lelkében lecsiszolódtak a ma már értéktelen, mesterséges nemi tulajdonságok, mint amilyen a harci kedv, a verekedő szenvedély is, kik a háború és béke ügyeiben épp úgy gondolkodnak, mint mi nők. De ezek – a teljesen megbízhatókat értem – ma még csak kevesen vannak, és ki tudja mikor lesznek többségben.

A nők azonban – amennyiben önállóan gondolkozni tudnak és amennyiben őket nemünk szociális képviselőinek kell tekintenünk – a nők kivétel nélkül egyforma álláspontot foglalnak a háború és béke kérdésében. Itt nincs különbség a radikális és a konzervatív, a szocialista és a polgári, a klerikális és a szabadgondolkodó nő között, egy táborban találni mindnyájunkat ebben a kérdésben. A nő belátását és érzését nem zavarják ilyenkor atavisztikus szenvedélyek, a nő a jelenkor háborújában csak azt látja, ami. Irtozatos tömegbűnt, emberéletek-

kel, a népek egyéb javaival való szörnyű visszaélést, antiszelektív tömegkivégzést. És következményeit: számtalan család nyomorát, gyászát, pusztító betegségeket, tömegdegenerációt.

És mert ez így van, azért mi a háború kérdésének radikális megoldását csak a nők politikai térfoglalásától várjuk. A nők összessége a férfiak hasonlóan gondolkodó minoritásának segítségével azt a többséget fogják alkotni, melynek elegendő nagy lesz a politikai súlya arra nézve, hogy a háborút kikerüljük, idővel pedig végleg redukáljuk a vad néptörzsek ellen való védekezésre a kultúrperiferiákon. A civilizációban visszamaradt népek és fajok útjait pedig hiszük csak a természetes és egészséges fejlődésre. Japán máris megtalálta ezeket az utakat. Kína is – úgy látszik – jó csapáson indult.

Hogy gazdasági előnyöket békés úton is lehet elérni, azt éppen a tripoliszi konfliktus mutatta. Az olasz-török jegyzékváltás alkalmával a török kormány ünnepelesen megkínálta az olaszokat a legmesszebbmenő gazdasági előnyökkel – ha a békét meg nem zavarják. De még sokkal nagyobb mértékben volna lehetséges a kölcsönös gazdasági érdekek ápolása észszerűen rendezett nemzetközi viszonyok mellett. Hisz a népek rá vannak utalva terményeik kicserélésére. Hogy pedig a lekötött piacok a fogyasztók nagy tömegének mindig csak kárára vannak, sohasem hasznára, azt most – sajnos – saját bőrünkön fájdalmasan tapasztaljuk.

Hogy meghódított területek fogyasztóközönségére ráerőszakolhassanak a konkurrencia kizárásával silány árukat egyes érdekcsoportok – az sohasem lehet semmiféle összesség érdeke.

Ha pedig őszintén és igazán, önzetlen emberszeretettel vállalkozik valaki kultúrát vinni a kultúrátlanoknak, akkor ne öldöklő fegyverrel, hanem olajággal kezében menjen közéjük. És ne perverz förtelmekkel akarja velük megszerettetni a mi humanizmusunkat, a mi kultúránkat.

A mindenféleképpen szervezett nők tehát egységesek abban az elhatározásban, hogy harcolni kívánnak a háború ellen. A politikai némozgalmak asszonyai azonban szilárdan meg vannak győződve arról, hogy bármily szükséges is és bármily üdvös a közfelfogás előkészítése, befolyásolása, szunnyadó lelkesedések felébresztése dolgában a békemozgalom, ez az akció legerősebb hajtóerejét a nők közvetlen politikai befolyásában nyerné.

Aki igazán kívánja, hogy a népek legborzasztóbb szerencsétlensége, a háború, minél előbb váljon politikai lehetetlenséggé, az jöjjön közénk és küzdjön velünk, hogy ez a fegyver – az egyetlen, – melynek segítségével biztos a leggyönyörűbb győzelem, mit emberek valaha emberek fölött kivívtak, minél előbb a kezünk között legyen. Ez a fegyver: a minden kultúrnemzet nőinek politikai választójoga.

A NŐ AZ EGYETEMEN.

Egy készülő statisztika adataiból.

Írta: SZÉKELY BÉLA.

A magyar diákság gazdasági életéről legközelebb egy hatalmas statisztika fog leszámolni. Ennek a statisztikának a feminizmus szempontjából is különálló és eddig

példátlan jelentősége van. Ez lesz az első statisztika, amely az egyetemi hallgatónők gazdasági helyzetével foglalkozik. Kegyetlenül és a számok borzasztó ridegségével fedik fel ezek az adatok azt a végtelen és megdöbbentő nyomorúságot, amelyeken az egyetemi hallgatóknak keresztül kell magukat törniük, kínlódnok, hogy végre a diplomát megkaphassák. Az egyetemi hallgató erkölcsi, az egyetem bürokráciájával szemben elfoglalt helyzetét már bőven tárgyalták, de ezzel a statisztikával az a fontos és a jövő magyar társadalmát, harcos és diadalmas feminizmusát érintő probléma új látószöggel bővült.

Az egyetem részbeni és nagyon korlátozott felszabadulásakor az első évek egyetemi hallgatói a társadalom intelligensebb rétegeiből kerültek ki, még pedig azért, mert a konvenciótól lefelől is az intelligensebbek tudták csak magukat felszabadítani, s leányukat önálló és szabad pályára nevelni. A vidéki leánygimnáziumok hiányával függ össze/hogy az intelligensebbek is azonban csak a jobb módú osztályból kerülhettek, mert a vagyontalanabbak nem győzték az előtanulmányok nagy költségét s így a kérdés, a maga ridegségében: miből él meg az egyetemi hallgató? nem ékelődött bele a problémába. Talán eleinte nem is annyira a kenyérkereset szándéka, mint inkább az emancipációnak hódító szűksége vezette a nőket az egyetemre.

Ez az állapot most megváltozott, illetve más formát öltött. Megváltozott az egyetemi diákság gazdasági, társadalmi élete, és ez a változás mély és átformáló nyomokat hagyott az egyetemi hallgató gazdasági helyzetén is. A diplomát kiváró diákság helyébe az önmagát fenntartó, kenyérkereső diákproletáriátus lépett. Tény az, – bizonyítja a statisztika – hogy ez a változás a nőkre is kiterjedt: az egyetemi hallgatók 75%-a nemcsak szegény, de – ami a leglényegesebb – maga tartja el magát. Maga tartja el magát, dacára azoknak a nyomasztó súlyos nehézségeknek, amelyeket az egyetem a hallgató pályája elé gördít. Erre különben még külön lesz alkalmunk kitérni. Ez a viszony teremthette ki csupán magából azt a nyomort, melynek képét minden kommentár és hatásszóval való nélkül eklatánsán nyújtja a statisztika kérdőbeinek egyike, melyet teljes hűséggel és az eredetihez való ragaszkodással közlünk le. Az ívet egy már negyedéves egyetemi hallgató töltötte ki. Alacsony sorsból küzdötte fel magát: apja szolga, anyja mosónő. Jó tanuló: tandíjmentes, előadásokra jár. Az ív kérdéseire így felel: ki támogatja: senki. Fenntartásáról önállóan gondoskodik-e, egészen? Egészen. Támogatja-e hozzátartozóit? Igen. Mennyivel havonként? Tíz koronával. Mennyit keres havonként? Huszonhat koronát. Hány órát vesz ez igénybe? Harmincötöt. Az összes kereseti források megnevezése: Négy elemista fiú és öt elemista leány tanítása. Mi a nyári foglalkozása? Nevelő. Hányszor étkezik napjában és mennyit költ erre? Kétszer, ötven fillért. Hol étkezik? Népkenyérházban. Mennyit költ ebédre, vacsorára, reggelire? Ebéd 30 fillér, vacsora 16 fillér, reggeli 4-5 fillér. Nem beteg-e? Ideges vagyok. Van-e alkalmam fürödni, hol, hányszor?

Igen, mint nevelőnyáron az urasággal. Milyen nyelven beszél? Magyar, német, angol, francia, tót. Hány helyen tanít, hány órát hetenként? Három helyen harmincöt órát. Mit kap érte? Huszonhat koronát, a másik helyen pedig lakást. Mit tapasztalt a bánásmód tekintetében? A nagyságos asszonyok lenéztek. Hosszabb betegség esetén kap-e fizetést? Nem.

Íme: ez az igazi diákproletárnő. Ilyen nyomorúságot végigküzdeni igazi hősiesség kell. Nem akarjuk egyoldalúan feltüntetni a dolgot és ezt az ívet, mely olyan borzasztó nyomor képét adja, általános megvilágításként adni. Azonban ezek az adatok ép, mert a végső és legalacsonyabb gazdasági standardján mutatja be az egyetemi hallgatót, végső konzekvenciák levonására feltétlenül alkalmasak.

Így: míg a férfihallgató általánosságban két kereseti forrása van: az iroda és csak másodsorban a tanítás, addig a nő csak a tanításhoz fordulhat. Helyzete sokkal nehezebb és kényesebb. Álláshoz sokkal nehezebben jut, mint férfikollégája, mert hiszen részben, a kevesebb képzettségű olcsóbb bonnek konkurrálnak vele, részben pedig nincsenek oly jól bevezetve, szervezve, mint a férfiak. A középosztály átlagának szörnyű előítélete még fokozza ezeket a nehézségeket.

A statisztikából feltétlenül megállapítható, hogy az egyetemi hallgató sokkal rosszabb gazdasági viszonyok között él, mint a férfi. Ennek a megállapításnak óriási jelentősége van. Élére állított egy kérdést, amelyet sürgősen rendezni kell. A férfi és női hallgatók egyenjogúsításának harca csak úgy dülhet el dicsőségesen, ha már a mostani egyetemi hallgatóknak megadunk minden eszközt a harc felvételére és megküzdésére. Ha a gazdasági erők kiegyenlítődnek, akkor könnyebb lesz eredményt elérni. És már most elő kell készíteni azt, hogy mire minden kapu kinyílik, – mert ennek rövid időn belül csak be kell következnie – nem éhezzen, vánszorogva, hanem a munkára, harcra való készütséggel és erővel vonuljon be a nő az egyetem minden fakultására. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha az egyetemi hallgató gazdasági élete, megélhetése biztosítva van.

A diákproletáriátus csak most kezd gazdaságilag szervezkedni, a probléma teljes, meredő valóságában most áll megoldás előtt. A nő helyzete – mint láttuk – még rosszabb az egyetemen: a megoldás még sürgősebb tehát. A megoldásnak pedig csak egy módja van: szervezni és megkönnyíteni az egyetemi hallgató gazdasági életét.

SZEMLE.

Központi háztartás. A kenyérkereső asszonynak legfőbb vágya, hogy családanyái kötelességeit, háztartási teendőit összeegyeztesse hivatásos munkájával, anélkül hogy akár családjának egészsége és kényelme, akár saját munkabírása csorbát szenvedjen. E probléma megoldása gyanánt a feministák évek óta ajánlják a központi háztartást, amelynek megvalósítása eddig pénzügyi nehézségekbe ütkö-

zött. Most végre sikerült az eszme iránt érdeklődést kelteni a főváros egyik legelső építési vállalatának vezetőiben, akik a Feministák Egyesületétől kapott adatok alapján jelenleg az épület terveit és a házbérekre vonatkozó számításokat készítették el. Akik ebben a legelső és a későbbieknél olcsóbb központi háztartásban lakást és ellátást óhajtanak, sürgősen jelentkezzenek a Feministák Egyesületében (V., Mária Valéria-u. 12.). Egyedülálló nők vagy férfiak egyes szobákat is bérelhetnek ellátással, kívánságuk szerint bútorozva vagy bútorzat nélkül. A családi lakások csak bútorozatlanul bérelhetők.

Az angol nők választójoga. A nők választójogának legizgatóbb problémája most az angol viszonyok alakulása. A kérdés fontosságára való tekintettel a jövő számban külön cikket szentelünk az angol eseményeknek.

Egy híres női csillagász életéből. Mrs. Williamina Paton Fleming az Angliában is nagy hírnévvel bíró tudós amerikai női csillagász meghalt Bostonban. Skót származású volt s férjhezmenetele után ugyancsak ott mint tanítónő működött. 29 éves korában aszistens lett az amerikai Harvard egyetem csillagvizsgálójánál. Később a csillagvizsgáló fényképészeti osztályának vezetője lett, ahol vezetése alatt számos nő működött. Mrs. Fleming néhány új csillagot is felfedezett. Tudományos érdemeit a londoni Royal Astronomical Society is méltatta, amennyiben tiszteletbeli tagjává választotta.

Nő mint követségi attachée. Clotild Luíset az Uruguay köztársaság követségi titkári minőségben Brüsszelbe küldte. Jogi doktori diplomáját az első női attachée a montevideoi egyetemen szerezte meg.

Tanítónők az iskolaszékben. A góthai hercegségben a tanítónők aktív és passzív választójogot nyertek az iskolaszék megválasztására vonatkozólag, egy a Landtag által elfogadott törvényjavaslat értelmében.

A feminista ifjúság munkája. A Feminista Ifjúsági Csoport meghívására dr. Dienes Valéria nagy tetszés mellett tartott nyilvános előadásában azzal a különbséggel foglalkozott, amely férfi és nő tudományos munkája között pszichológiai szempontból kideríthető. Bergson pszichológiai megállapításaiból indul ki; értelem és ösztön az alkotó munkának 2 alapeleme. Az értelem funkciója a meglevő ismeretanyag elemzése és az elemek új egyesítése a logika különböző formái alapján; az ösztöné az újnak a megérzése, az intuíció, amely a tudat küszöbe alatt megy végbe. A férfi ügyesebb az értelem formális munkájában, a nő erősebb az intuícióban. Tökéletes tudományos munkásságot csak közösen fejthetnek ki. Ezért kell megadni a nőnek minden alkalmat arra, hogy speciális asszonyi képességeit kifejtse a kultúra javára.

A Feminista Ifjúsági Csoport november 26-iki közgyűlésén Gerendai Ákos ismertette a Csoport eddigi működését; Ádám Erzsébet felolvasta az ügyrendet, amelyet a közgyűlés elfogadott és jóváhagyás végett az anyaegyesület választmányára elé terjesztett; Bátor Viktor a titkári, Gyömrői Boriska a pénztári jelentést olvasta fel. A közgyűlés megválasztotta azután elnökökké B é k á s s y

Flórárt és Polgár Györgyöt, titkárokká Lóránt Lenkét, Szabados Piroskát és Vészi Mátyást, jegyzőkké Ádám Erzsébet és Szabados Arankát, pénztárossá Gyömrői Boriskát, ellenőrré Kohlbach Emilt, háznagyokká Balassa Zoltánt és Fleischer Erzsébetet, továbbá a választmány tagjait.

IRODALOM.

Jánossy Gábor: A feminizmus Magyarországon. Szerző kiadása Szombathely. Ára 3.20 kor. Szerző egyike azoknak a magyar férfiaknak, akik az új lovagiasságot személyesítik meg. Azt a lovagiasságot, amely kész kiváltságokról lemondani az igazság diadala érdekében. Cikkei, előadásai ennek az új szellemnek a szolgálatában állanak, terjesztvén a nőnek járó elismerés követelését. Jánossy kötete – régebben megjelent újságcikkeinek gyűjteménye – arról tanúskodik, hogy ő egyike azoknak, akik már akkor sürgették a nők egyenjogúsítását, amikor Magyarországon még csak egyes személyek foglalkoztak a feminizmussal, de szervezett mozgalma még nem volt. Az összegyűjtött újságcikkek lelkes, optimista hangjukkal bizonyára propagandisztikusan hatnak majd. A könyv a szerzőnél megrendelhető, a Feministák egyesületében is kapható.

BEÉRKEZETT MŰVEK.*

A munkanéküliség elleni küzdelem. Budapest, Benkő Gyula könyvkereskedése.

Dr. Pataj Sándor: Philosophia mortis. Singer és Wolfner bizománya. Ára 1.– kor.

Fonyó Berta: Kató. Budapest; 1911. Szerző kiadása. 3.– kor.

Ellen Key: Seelen und Werke. Essays, 1911. S. Fischer, Berlin.

Grete Meisel-Hess: Die Intellektuellen. Roman. Oesterheld & Co. Berlin. Ára 5.– M.

George Creel és Ben B. Lindsey: Die Praxis des Frauenstimmrechts. Kiadja a Nők választójogi világszövetsége. Ára 20 f.

Else Lüders: Minna Cauer. Ein heben des Kampfes um Recht und Freiheit. Berlin, W. & S. Loe wen thai. Ára 2.– M.

Lida Gustava Heymann: Wird die Mitarbeit der Frauen in den politischen Männerparteien das Frauenstimmrecht fördern? Felix Dietrich, Leipzig, 1911. Ára 20 Pf.

* Birálatukat fenntartjuk magunknak.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. kongresszusa.

Budapest, 1913 június.

A szerkesztésért felelős: Pogány Paula.

A szükségelt 100.000 koronás kongresszusi költségekhez újabban hozzájárult:

Kármánné, H. Márta	100.— K
Ágoston Péterné, Nagyvárad (két részlet)	20.— „
Dirnfeld Janka II-ik adomány	30.— „
Dr. Opler Ottó	5.— „
Salgó Béláné gyűjtésének I. részlete ¹	171.— „
Bahr-előadás jövedelméből %	120.— „
Tyrmann Ferencné Bahr-képekért ...	41.50 „
Fellner Ferenc gyermekpénztára ...	1.— „
Meller lányok gyermekpénztára ...	5.— „
Multhavi kimutatás	2684.80 „
Összesen	3178.30 K

A karácsonyi bolt javára „természetbeni” ajándékokon kívül készpénzben befolyt:

Susanne van Rees-Broese von Groenau, Hága 50 frt.	100.— K ²
Klara Regenhart, Berlin 50 M.	60.— „ ³
Wilhelm Mina, Szeged	10.— „
Heidekker Erzsé, Kaposvár	10.— „
Összesen	180.— K

A kongresszus előkészítésének legnagyobb nehézsége a szükséges 100.000 korona előteremtése. Örömmel látjuk, hogy tagtársaink zöme kiveszi részét e munka fáradtságából. Karácsonyi vásárunk szervezésében vidéki tagtársaink is derekasan segítettek. Szébbnél-szebb ajándékokkal gyarapították raktárunkat.⁴ Mint-hogy a boltot január elsejéig nyitva tartjuk ajándékokat tovább is szívesen elfogad a boltbizottság. Mindennemű küldemények most egyenesen a boltba címzendők: Budapest, IV., H a r i s b a z á r 2., fel-emelet 2.

Kérjük a vidéki tagtársainkat is, hogy fővárosi rokonaikat, ismerőseiket figyelmeztessék karácsonyi vásárunkra. Fővárosi tagtársainktól természetesen reméljük, hogy nemcsak maguk jönnek boltunkba vásárolni, hanem másokat is odaküldenek majd.

A bolt művészi programja. Ennek keretében több érdekes előadás és egy gyermek-dél-után rendezését tervezzük. Bővebbet a napilapok hasábjain közlünk majd.

Mit árulnak a boltban? Kivétel nélkül csak izléseles, érdekes és értékes, nagyrészt humoros tárgyakat. Babáink a babasablontól eltérően nem papírdobozokban várják a megváltó vásárlót, hanem szenzációs csoportosításban maguk jönnek zászlósán, lobogósan a közönség elé. Sok-sok olyan különleges árut kínálunk, ami csak nálunk kapható. Hollandi ezüsthéjű, művészi gyerekjátékok stb. stb. De nem árulunk el többet a bolt tartalmából: hadd jusson meglepetés a vásárlóknak.

Kongresszusunk és a külföld. Hogy külföldön a legtúlzottabb várakozással tekintenek a budapesti kongresszus elé, kitűnik a következő levélrészletekből: Signe Bergmann, a svéd választójogi nőszövetség elnöke és a Választójogi Világszövetség titkára írja

egy levelében: „I have heard splendid reports about your preparations for the Budapest Congress. I dare say you will attain things which no one ever dared to dream of.” (Pompás újságokat hallok kongresszusi előkészületeikről. Bizonyára olyan dolgokat érnek majd el, amiről soha álmodni sem mertünk volna.) Mrs Adela Stanton Coit (London) a Választójogi Világszövetség pénztárosa pedig gratulált ahhoz, hogy: „amint hallja, a szükséges 100.000 koronát máris biztosították az érdekeltek”. Nem tudjuk, honnan merítik a túlzott híreket, de bizonyos, hogy minden erőnket meg kell feszítenünk, nehogy külföldi harcostársaink csalódjanak hízelgő várakozásaikban.

A főváros és a kongresszus. A fővárosnak a kongresszus iránt máris megnyilvánuló jóakarátát igazolja az, hogy kérésünkre Bárczy István polgármester intézkedett, hogy a Világszövetséghez tartozó nemzeti szövetségek közgyűlésén a mi kongresszusi meghívónkkal kapcsolatosan egy, a fővárostól az illető szövetségnek küldött pompás, nagy, Magyarországot ismertető művet mutassanak be. Már több állam szövetségének közgyűlése kapta meg a fővárosnak ezt az ajándékát – amely természetesen nagyban hozzájárul ahhoz, hogy Magyarországra ne csak a kongresszus kedvéért jöjjenek, hanem Budapestnek és az ország természeti szépségeinek megismeréséért is.

Telefon. Az előkészítő bizottság telefonját, 117-58. szám, a bizottság ügyvezető társelnökének lakásában szereltettük, mert egyelőre ő látja vendégül a kongresszus irodáját.

A Kongresszus levelezési címe. Addig, amíg az előkészítési bizottság saját helyiséggel nem rendelkezik, a kongresszusra vonatkozó levelezés az ügyvezető társelnök címére (VII., István-út 67) intézendő.

Sürgönyeim. Az előkészítő bizottsághoz intézendő sürgönyök január 1-étől kezdve pusztán „Suffragium Budapest” címzendők. Ez a sürgönyözők javára nagy megtakarítást jelent.

Gyűjtőív. Az országos gyűjtés megindítására megkaptuk a belügyminiszeri engedélyt. Most már hamarosan kibocsátjuk a gyűjtőíveket, amelyek reméljük, várakozásunknak megfelelően dokumentálják majd, hogy a nők választójoga és a magyar vendégszeretet kifejtésének együttes ereje minden bugyellárist megnyit.

Perselyeink. Sok tagtársunk arról biztosít bennünket, hogy még december folyamán forgalomba kerülő perselyeink átvétele előtt is halomra gyűjtötte már az apró megtakarításokból, barátságos kártyapartikból összekuporgatott pénzt.

Munkatársakat keresünk a kongresszus előkészítésének óriási munkájához!

Boltunk plakátja. Pompás plakátunkat munkára mindig kész tagtársunk, Kardos Böske iparművész tervezte. A kiváló izlésű eredeti kézimunkák legnagyobb része szintén az ő tervei után készültek.

A Kongresszus előkészítésére vonatkozó minden új ideát kérjük az előkészítő bizottsággal közölni. Ne felejtjük el, hogy a kongresszusi bolt nyitva áll január 1-ig.

¹ A hozzájárulok listáját csak a jövő számban közölhetjük.

² és ³ Hálából Bedy-Schwimtner Rózsa előadásai után.

⁴ Az ajándékozók névsorát még nem zártuk le, azért csak a jövő számban nyugtázhajtuk majd ajándékaikat.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mártia Valéria-
utca 12. II. em.
—
Postatakarékpénz-
tári cheque-
számla: 24625. sz.

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FIOKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mártia Valéria-
utca 12. II. em.
**Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6—8-ig.**
**Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.**

A szerkesztésért felelőst GlükKlich Vilma. — Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

Tagtársak! Az esztendő lejár; egyikünk se várja be végét anélkül, hogy eleget tenne egyesületünk iránti kötelezettségének!

A politikai propaganda költségeinek fedezéséhez újabban hozzájárultál!:

Engel Berta. Nagysurány (Magyar iparcikkek külföldi értékesítéséből).....	120.— K
Engel Berta (kocsimegtakarítás címén)	3.— „
N. 1.....	5.— „
Eddigi gyűjtésünk	<u>8061.28</u>
Összesen ...	8189.28 K

DECEMBERI MUNKATERV

6-án, 13-án és 20-án, szerdán este 6 órakor egyesületünkben: Szeminárium a nőkérdés tudományos alapjairól, kizárólag az Ifjúsági Csoport tagjai számára. Vezető s GlükKlich Vilma.

11-én, 18-án és 25-én hétfőn este 6 órakor a karácsonyi boltban (1. Kongresszusi rovat): Csevegés a feminizmusról. A mindenkor előadók nevét a napilapokban közöljük. Belépődíj vendégeknek 2 K.

19-én, kedden este 6 órakor egyesületünkben: Vitaértekezlet, melynek tárgya: Mit tehet a középosztálybeli asszony a munkásnőért? Előadó: Hacker Boriska.

A karácsonyi bevásárlások napjaiban ne feledkezzünk meg a kongresszus céljait szolgáló karácsonyi boltról!

Esetleges karácsonyi utazásokat használjunk fel a propaganda céljaira, vidéki előadások előkészítésére!

NOVEMBERI KRÓNIKA.

Hermann Bahr előadása azon a nagy eszthetikai élvezeten kívül, amelyet irodalmi kvalitásaival és szónoki lendületével szerzett, pszichológiai tanulságokkal szolgált. Bebizonyította azt a szellemi alkotás szempontjából alapvető igazságot, amelyet néhány nappal utóbb Dienes Valéria dr^a fejtett ki alább ismertetett előadásában: hogy amit az értelem boncolgató és összerakó munkássága fáradságos logikai műveletek segítségével lassan, de biztosan derít ki, azt sokszor pillanatnyi, de éles megvilágításban látja meg az igazságot megérző, ösztönjellegetű intuíció. Bahr szerint érzelmi, etikai kérdés a nő felszabadítása: nem tűrhetik a férfiak, hogy csak fél-emberi jogokkal felruházott embertársaik legyenek, amint nem tűrhetik a civilizált népek az emberevést, a rabszolgaságot, a demokratikus társadalmak a jogtalanságot saját sorsuk osztályosai között. A férfiakat a nők választójogi mozgalma szempontjából 3 csoportba sorozza Bahr. Az első csoport nyílt ellensége a mozgalomnak; ezek az egyoldalú férfionérzet képviselői, akik a mások elnyomatásában látják saját kiváltságos helyzetük és főlényük biztosítékát. A második csoport „rokonszenyvel kíséri a mozgalmat”, azaz: nem ellenzi, de nem is segíti, nem exponálja magát érte. Ezeket Bahr az ellen-

zöknél is veszedelmesebbeknek tartja, mert a közönyösek tömegét szaporítják. A harmadik csoport végül nemcsak nézi, de segíteni törekszik a mozgalmat, mert saját emberi öntudata nem engedi, hogy tétlenül nézze embertársai elnyomatását. Szerencsének tartja Bahr, hogy az asszonyok a mai rideg, az élettől eltávolodott politikához nem értenek; annál könnyebben fognak megteremteni egy új, a társadalom életét üdvösen befolyásoló szociálpolitikát.

A választójog. A választójogi népgyűléseken e hó folyamán is buzgón résztvettünk. Sőt a szokott, sablonos kijátszás mellett e hónapban az is megesett, hogy egy népgyűlésen rendszeren leis szavaztatták indítványunkat, minek eredményeképpen Nagykanizsán elfogadták a nőkre is vonatkozó követelést. A Baján, Szabadkán, Sopronban és Nagykanizsán tartott népgyűléseken Feldmann Kornélia, GlükKlich Vilma, Mellemé Eugénia, Risztics Ilona, Spády Adél és Willhelm Szidona tagtársak képviselték a központot.

Vidéki előadásokat tartott e hónapban a felvidéki feministák egyesülete meghívására Vágujhelyen GlükKlich Vilma, Marosvásárhelyen pedig Schwimmer Rózsa adott elő. Marosvásárhelyi tagtársaink csoportja meglelégedéssel tekinthet rendezési fáradságai eredményére. A városháza gyönyörű nagyterme zsúfolásig megtelt közönséggel, az elnöki emelvényen pedig dr. Bernády György polgármester foglalt helyet, aki élénk részt vett a vitában is, Fogarason Radványiné-Ruttikai Emma tagtársunk tartott nagyszerű előadást. Tagtársaink kívánságára előadókat mindenhol küldünk, ahol a rendezés munkájára vállalkoznak.

Szülői értekezleteink a szociális érzék fejlesztésének, az egyéni kultusz csökkentésének jegyében állottak.

Bálint Aranka dr. házi értekezletünkön fejtegette ki, hogy a gyermek látókörének bővítésével, a tanulótársak jogainak kölcsönös respektálásával, az együttes munka begyakorlásával, az együttérzés alkalmainak felhasználásával hogyan fejleszthetjük az egyéniségre szorító önzésből a társadalom érdekeinek helyes mérlegelését. — Nyilvános szülői értekezletünkön Haypál Benő hívta fel a felnőttek figyelmét azokra a súlyos károokra, amelyek egészségi, pedagógiai és erkölcsi szempontból a gyermekek nyilvános szereplését kísérik. Azt a káros belső forrongást, amely legtöbb esetben megelőzi a gyermek nyilvános fellépését, nem hozhatja helyre a legszebb külső siker sem. De a nevelés célja nem is lehet az, hogy pusztán külső sikere elérésében láttassa a gyermeki és a későbbi emberi munka legfőbb célját. A nyugodt, izgató külső körülményektől meg nem zavart fejlődés éppen olyan szükséges a gyermeknek, mint ahogyan a természetben az élőlények fejlődése csöndben, észrevétlenül működő hatások alapján történik. Határozati javaslatot terjeszt elő, amelynek értelmében a Feministák Egyesülete a székesfőváros hatóságánál: a polgármester úrnál és a közoktatási ügyosztály vezetőjénél kérelmezze az olyan iskolai ünnepek megszüntetését, amelyeken egyes növendékek szerepelnek a nyilvánosság előtt.

Polgár Géza középiskolai tanár a szülők hibáira utal, különösen az előadandó anyag megválasztása terén. Deutsch Ernő dr. az iskolai osztályzatok és vizsgálatok izgató hatásáról emlékszik meg. A szerepelni vágyás hatásait látja még a gyermekbírótság előtt álló kiskorúakban is. Ügyvezetők az előadottak propagálására buzdította a közönséget.

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVESELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
TEMESVÁRI FIOKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS ÉRTESEI.

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
 Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

A szerkesztésért felelős: Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Művészestélyünkre, melynek meghívóját a fedőlapon közöljük, ez úton is a legszívesebben meghívjuk t. tagtársainkat, családjuk tagjait és vendégeiket.

Számítunk t. tagtársaink kipróbált erejére és igyekezetére az estély rendezésében. Csakis agitációjuktól függ, hogy ismét a mi estélyünk lesz-e a szezon legsikerültebb mulatságainak egyike. Minden érdeklődő tagtársat szívesen látunk a vizsgálati bizottság csütörtöki ülésén.

Egyéb összejövetelek december havában:

6-án, szerdán este ½9 órakor dr. Madzsar József előadása: „A táplálkozás reformja” címen.

10-én, vasárnap déli séta a budai hegyekben. Találkozás a zugligeti végállomáson d. e. 11 órakor.

13-án, szerdán este ½9 órakor Friedné Rózsavölgyi Margit (Ego) felolvasása.

20-án, szerdán este Vs9 órakor Glücklich Vilma előadása.

27-én, szerdán este ½9 órakor László Artúr mérnök előadása: „A jövő emberiség vezetői és a nők” címen.

Vasárnap délutánok. Az egyesületi helyiséget egyelőre december havában vasárnap délután a tagtársak rendelkezésére tartjuk. 3-6 óra között szívesen látjuk tagtársainkat az egyesületben, ahol számos napilap és folyóirat áll rendelkezésükre. A belépés tagsági igazolvány felmutatásához van kötve.

Karácsonyi és újévi ajándékokat a nőkongresszus karácsonyi vásárján szerezzünk he. (Harisch-bazár 2., félemelet: december elejétől január elsejéig naponként 9-8-ig.) Olcsó, izléses és művészi tárgyak. Együttesen megtekintjük a boltot december 8-án (ünnepnap) délután 5 órakor. Találkozás a helyszínen.

Szerda estéink sorozatát november 29-én kezdtük meg pompásan sikerült hangversenyyel, melyen Wittenberg Emmy, Katona Zoltán és Wittenberg Imre zongora-, gordonka- és hegedűszámokkal, egyesületünk alelnöke, Szabados C. O. t. I. l. d. pedig kitűnő humoros előadással vettek részt. Hálás köszönet illeti mindnyájukat az élvezetért, melyet igen nagy számban összegyűlt tagtársainknak szereztek.

E helyen közölni akarjuk tagtársainkkal, hogy az összejöveteleket átszerveztük. Ezentúl teljesen díjtalan lesz az estélyek látogatása igazolt tagtársaink és általuk bevezetett vendégeik számára. Teajegyeket nem adunk ki, ellenben buffét áll a tagtársak rendelkezésére előadás előtt és után. Reméljük, hogy a tagtársak a szerdai összejöveteleket ez évben is szorgalmasan látogatják.

Tornatanfolyamunk december 4-én este ½8 órakor kezdődik báró Proff Kocsárdné fővárosi tornatanító vezetésével. A tanfolyam céljaira sikerült az egyesület közvetlen közelében fekvő, igen jól felszerelt tornatermet kapnunk a főváros tanácsától. Melegen ajánljuk a tanfolyamon való részvételét mindama tagtársainknak, akik a folytonos ülést rendszeres izommunkával kívánják ellensúlyozni.

Betegsegélyezésünk javítása képezte tárgyát annak a nagygyűlésnek, melyet november 19-én tartottunk a Kereskedelmi és Iparkamara helyiségében. A nagygyűlésen képviselve voltak a következő testületek: Magántisztviselők Orsz. Szövetsége (Gábor Bertalan, Gelléri Adolf, Reinitz Ernő, Rosenthal Gyula), Magyar Kereskedők Egyesülete (Szálai Oszkár, dr. Zoltán Gyufa), Magyarországi Kereskedelmi Utazók Egyesülete (Hegedűs Vilmos, Löwentritt N. János, Schwarzenberg Manó). Egyesületünk titkára, Willhelm Szidónia ismertette a napirenden levő kérdést hosszabb előadásban, melyhez a testületek képviselőiben hozzászóltak: Gelléri Adolf, Reinitz Ernő, Schwarzenberg Manó és dr. Zoltán Gyula. Végül egyhangúlag elfogadta a nagygyűlés a következő határozati javaslatot:

„A Nőtisztviselők Országos Egyesületének 1911. november 19-én megtartott nagygyűlése egyhangúlag elhatározza, hogy a betegsegélyezés javítása érdekében sürgősen kérést tesz az illetékes hatóságoktól a következő intézkedéseket:

1. A betegsegélyezésről és balesetbiztosítástól szóló 1907. évi XIX. t.-c. oly értelmű novelláris kiegészítését, hogy a törvény hatálya kiterjedjen tekintet nélkül a munkáltató foglalkozására, minden alkalmazottra, akinek törzsfizetése az évi 4000 koronát meg nem haladja.

2. Ugyanazon törvénynek oly irányú kiegészítését, hogy önkéntes tag gyanánt minden alkalmazott csatlakozhassék a betegsegélyező pénztárakhoz, fizetésére vagy jövedelmére való tekintet nélkül.

3. Több orvos alkalmazását a betegsegélyező pénztárak részéről.

4. A pénztári rendelőintézetek kerületenkénti decentralizálását.

5. Üdülőtelepek létesítését a betegsegélyező pénztárak részéről.

6. Mindennemű munkahelyiségre kiterjedő egészségügyi felügyeletet.

7. Nők beválasztását a pénztárak igazgatóságába a nőtagok számának arányában.

8. Törvényben biztosított autonómiát a pénztárak testete.

9. Államsegélyt a pénztárak folytonosan növekedő kiadásaihoz képest.

A határozati javaslatot illetékes helyre juttatjuk és reméljük, hogy meglesz a kellő eredménye.

Kívánatos volna, ha tagtársaink az ennyire fontos összejöveteleken nagyobb számban vennének részt.

November elején a gépirásnak egy kiváló művelője mutatta be egyesületünkben, hogy milyen tökéletességig fejleszhető a gépirás. E. G. Wiese amerikai gépiróbajnok látogatott meg bennünket Mr. Wiese mestere az írógépnek. 214 szótagos sebesség mellett abszolút hibátlanul ír jelzésnélküli (vak) billentyűzettel ellátott Remingtongépén. Ilyen tökéletességre azért vitte a gépirás mesterségét, mert tanulása első percétől kezdve vak gépen írt és mind a 10 ujját használta. Tagtársaink igen nagy érdeklődéssel nézték az érdekes bemutatást, melyért a Glogowski cégnek tartozunk köszönettel.

Szombathely.

A szombathelyi nőtisztviselők egyesülete ma új és eleven mozgalom színhelye. Egyesületünknek holt hírét költötték, de be fog teljesedni rajta a közmondás, hogy sokáig